

TISKOVÁ ZPRÁVA

Praha 8. února 2023

Akademie věd ČR
Národní 1009/3, 110 00 Praha 1
www.avcr.cz

ARCHEOLOGIE Z NEBE: SKRYTÉ PAMÁTKY OBJEVENÉ VĚDCI Z PTAČÍ PERSPEKTIVY

Víc než 12 tisíc leteckých snímků převedli do digitální podoby vědci a památkáři v projektu *Archeologie z nebe*. Zpracování fondů dálkového archeologického průzkumu na Moravě a ve Slezsku. Většinu snímků může veřejnost nalézt v [Digitálním archivu Archeologické mapy České republiky](#). Dálkový archeologický průzkum krajiny představuje také multimediální výstava, která je do 3. září 2023 k vidění v Pavilonu Anthropos Moravského zemského muzea v Brně.

Krajina České republiky je bohatá na archeologické lokality. Dokládají je pozůstatky po minulých lidských aktivitách, které jsou někdy zjevné a nepřehlédnete je, tzv. nemovité památky (například hrady), ale také třeba sídliště a pohřebiště, po nichž při běžném pohledu nezbylo na povrchu země téměř nic.

„Současná podoba krajiny je výsledkem několika tisíc let intenzivní činnosti člověka. Je to právě pohled z výšky, tzv. dálkový průzkum Země, který přispěl k objevení největšího množství archeologických lokalit, například rondelu u Skupic,“ uvádí nestor letecké archeologie Martin Gojda z Archeologického ústavu AV ČR v Praze.

Na stopě

Stopy lidských aktivit lze při pohledu z ptačí perspektivy zaznamenat díky rozmanitým příznakům, třeba v podobě odlišného stínu, jinak rostoucí vegetace, v rozdílech navátého sněhu nebo sklonu svahu. Nejčastějším ukazatelem je ovšem vegetace.

„Plodiny v různých půdách jednotlivých výplní archeologických objektů rostou lépe nebo hůře – v zaniklých obydlích a hrobech lépe, na kamenitých strukturách hůře,“ říká Martin Gojda. *„Nejlépe se tyto změny projevují na obilí, ale zachytit je lze i na jiných kulturních plodinách. V zimě a při jarním tání zase v závislosti na vlastnostech půdní výplně tenká vrstva sněhu taje rychleji, anebo pomaleji,“* doplňuje vědec a jeden z autorů výstavy v Moravském zemském muzeu v Brně.

Kontakt pro média: **Eliška Zvolánková**
Divize vnějších vztahů AV ČR
press@avcr.cz
+420 739 535 007

Jaroslav Řídký
Archeologický ústav AV ČR, Praha
ridky@arup.cas.cz
+420 734 445 333

Vyzkoušet si řídit dron

Multimediální výstava *Archeologie z nebe*, která je součástí vědeckého projektu a otevřela se vloni na podzim, návštěvníky seznamuje s již více než stoletou historií objevování archeologických lokalit pomocí leteckého snímkování a dalšími metodami dálkového průzkumu Země a přibližuje jejich průlomový a nenahraditelný přínos pro poznání minulosti.

Kromě fotografií řady archeologických památek ukrytých pod zemí a objevených z letadla díky specifickým příznakům v krajině lze na výstavě vidět také 3D modely či animované virtuální 3D rekonstrukce památek, přístroje a zařízení používané při výzkumu, model příznaků v dozrávajícím obilí či rekonstrukci hrobu keltského bojovníka.

Přijměte pozvání na palubu Pavilonu Anthropos

Expozice *Archeologie z nebe* přichází s netradičním architektonickým pojetím. Jeho autorkou je Barbora Tesařová z brněnského studia muse.arch, jež pracuje s různými faktory a symbolikou, které se k tématu vážou – živá zeleň u vstupu do výstavy navozuje dojem vstupu do otevřené krajiny, dvě výškové úrovně umožňují pohled z úrovně terénu a nad ním, barevné ladění do bílé, modré a hnědé symbolizuje nebe a zemi a závěrečná část výstavy evokuje letištní halu.

Část expozice je pojata jako průvodce po různých typech kulturní krajiny, jejichž charakteristika je ilustrována na konkrétních případových studiích doplněných o zajímavé archeologické nálezy z těchto lokalit. Výstavu oživují interaktivní prvky včetně simulátorů řízení dronu a také obrazovky s vizualizacemi či prezentacemi. Každý návštěvník si může najít odpovědi na zajímavá témata v okénkách se zabudovanými videorámečky, prozkoumat šuplíky pod 3D modely nebo si zabrouzdat v nabídce leteckých fotografií v Digitálním archivu Archeologické mapy České republiky na jednom z monitorů.

Expozice je zakončena odpočinkovou zónou evokující letištní halu a dílnu, kde lze popustit uzdu fantazii při tvorbě krajiny v interaktivním pískovišti, postavit si vesničku z malých modelů pravěkých staveb z 3D tiskárny, zahrát si hru na dotykové obrazovce anebo si odpočinout při promítání v malém kině.

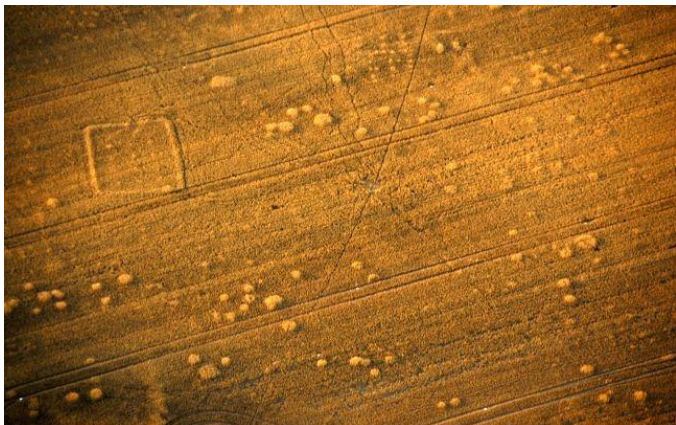
Z balonu i letadla

Historie objevování archeologických památek pohledem z výšky sahá až do konce 18. století, kdy se uskutečnily první letecké průzkumy pomocí horkovzdušných balonů. Se snímky z letadla se lze setkat v roce 1908. První letecké snímky pro potřeby archeologie se v Čechách a na Moravě pořizovaly od přelomu 20. a 30. let 20. století, standardní součástí vědeckého výzkumu se ale stávají až v 90. letech minulého století.

Průkopníkem letecké archeologie se stal v té době Miroslav Bálek, zaměstnanec tehdejšího Archeologického ústavu ČSAV v Brně. Bohatý fond jeho leteckých snímků se stal hlavním předmětem zájmu projektu *Archeologie z nebe. Zpracování fondů dálkového archeologického průzkumu na Moravě a ve Slezsku*, na kterém spolupracovali Ústav archeologické památkové péče Brno, Archeologické ústavy AV ČR v Praze a v Brně a Národní památkový ústav. Díky projektu bylo zdigitalizováno a zpracováno více než 12 000 leteckých snímků, z nichž většina je veřejně dostupná v [Digitálním archivu Archeologické mapy České republiky](#). Spolu s již dříve zpřístupněnými leteckými snímky je zde takto možné si v současné době prohlédnout až 25 tisíc fotografií z celé České republiky, které tvoří součást [Interaktivní mapy s archeologickými daty dálkového průzkumu Země](#).

Výstavu **Archeologie z nebe** můžete zhlédnout v brněnském Pavilonu Anthropos Moravského zemského muzea až do 3. září 2023.

Fotogalerie:

Odpadní a zásobní jámy a půdorys někdejší nadzemní konstrukce budovy na sídlišti z přelomu starší a mladší doby železné ve Straškově (okr. Litoměřice)

Hradiště s dobře patrnými liniemi někdejších obranných příkopů zviditelněných prostřednictvím porostových příznaků v Čejči (okr. Břeclav)

*Úvodní část výstavy Archeologie z nebe návštěvníka zavede do krajiny ukrývající na první pohled neviditelné stopy našich předků.
FOTO: B. Tesařová*

V centrální části výstavy Archeologie z nebe jsou k vidění mimo jiné také rekonstrukce porostových, půdních a sněžných příznaků a hrob keltského bojovníka.
FOTO: B. Tesařová

Odpočinková zóna výstavy Archeologie z nebe nabízí možnost zhlédnout krátký film, vymodelovat si svou snovou krajinu nebo postavit si pravěkou vesnici.
FOTO: B. Tesařová

